

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 7.

LETNIK XXX.

NARODNI GOSPODAR

**GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.**

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1929.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: Al. Kocmur: Reorganizacija. — Revizor K. Kristofič: Hibe v poslovanju zadrug. — Janez Ovsenič, Predosle: Ali pride prebujenje? — Osnutek zakona o prometu z mlekom in mlečnimi izdelki. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugištvo. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 7, I. 1929.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobravi pri Kropi, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo, dne 21. julija 1929 ob 16. uri v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru 24. junija 1928. 2. poročilo načelstva. 3. poročilo nadzorstva. 4. poročilo o izvršeni reviziji 13. nov. 1928 potom „Zadružne zveze“. 5. potrjenje rač. zaključka za 1. 1928. 6. volitev načelstva in nadzorstva za 3 leta. 7. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dramljah, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 28. julija 1929 ob pol 8. zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev računskega zaključka za leto 1929. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobrni, r. z. z. n. z., se vrši dne 28. julija 1929 ob 8. uri po rani maši v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in rač. pregledovalca. 2. odobritev računskega zaključka za 1. 1928. 3. volitev načelstva in nadzorstva. 4. slavnostni govor: Četrto stoletje zadrugnega dela. 5. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se vrši dne 28. julija 1929 ob 3. uri popoldne v posojilničnem prostoru pri Jožefu Megovič v Dobovi. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za 1. 1928. 4. slučajnosti.

Občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo dne 28. julija t. l. po prvi sv. maši v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. izpopolnitev nadzorstva. 3. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Jesenicah, r. z. z. n. z., se vrši 28. julija 1929 ob 3. uri popoldne v zadrugnih uradnih prostorih.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev rač. zaključka za leto 1928. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Redni občni zbor Ljudske posojilnice v Oplotnici, r. z. z. n. z., se vrši v nedeljo 28. julija 1929 ob 16. uri v posojilniški pisarni. Dnevni red: 1. prečitanje revizijskega poročila. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za leto 1928. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor Prve gradbene zadruge v Gor. Straži, r. z. z. o. z., se vrši dne 29. julija 1929 ob 9. uri dop. v gostilni Fabjan, Novo mesto s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. čitanje zapisnika o zadnji reviziji. 3. poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 4. odobritev računskega zaključka za 1. 1928. 5. sklepanje o likvidaciji, ter event. volitev likvidatorja. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Toplicah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. julija 1929 ob pol 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru 1928. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. potrjenje rač. zaključka za 1. 1928. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Turnišču, r. z. n. z., se bo vršil dne 28. julija 1929 ob 10. uri dop. v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev rač. zaključka za leto 1928. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

izredni občni zbor Zadružne elektrarne v Veržetu, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo dne 28. julija 1929 ob 1. uri pop. v občinski pisarni. Dnevni red: 1. sprememba naslova zadruge. 2. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice Sv. Vid pri Grobelnem, r. z. z. n. z., se vrši dne 28. julija ob 3. uri pop. v občinski pisarni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. odobritev rač. zaključka za leto 1928. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. poročilo načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12.50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Al. Kocmur:

Reorganizacija.

(V premislek in za razgovor blagovnim zadrugam.)

Zadružna misel je rodila posebno vrsto zadružne trgovine, to je naše nabavne in prodajne, konzumne, ali kratko, blagovne zadruge. Osebe, ki vodijo posle teh zadrug, imenujemo „zadrugarje“.

Vsak stan mora imeti strokovno izobražene ljudi, ki razumejo svoje delo do podrobnosti. Zato si hočemo ogledati, kakšne lastnosti se zahtevajo od dobrega zadrugarja.

Prva stvar je: zadrugar mora biti poštenjak. Mož, ki v tem oziru ni popolnoma neoporečen, naj se ne rine med zadrugarje in zadružniki, kadar izbirajo svojega voditelja ali poslovodjo, naj si ga predvsem od te strani temeljito ogledajo. Poštenje in značajnost morata biti pa vzgojena, z naravo in značajem človeka zraščena. Poštenja si ni mogoče dobiti, če ni posameznik zrastel v razmerah in na način, da bi raje trpel lakoto kot pa zakrivil kako nepošteno dejanje.

V trgovini je polno prilike za nepoštenje. Mislite si človeka, ki ima krog sebe vse polno dobrih in mikavnih stvari, katerih si poželi njegova narava. On se naj pa premaga in tega po mili volji ne uživa.

Vzemimo n. pr. provizije. Razne firme in agenti se trudijo za odjemalce, drug drugega skušajo izpodriniti in mnogokrat poizkušajo to z nedovoljenimi sredstvi v obliki

provizij, procentov, nagrad ali daril, teh ali onih uslug. Zadrugar, ki ni poštenega značaja, ki ni skromen in celo nekoliko požrtvovalen, se trajno ne bo mogel ustavljati takim zanjkam.

Upam, da pri tem niso prizadeti toliko pravi zadrugarji, kot gotovi trgovski nastavljeni, ki vodijo zadrugo tako, da propade ali bi morala propasti, če bi šlo po tem receptu naprej, potem se pa osamosvoje in kot samostojni trgovci pridejo do premoženja.

Zato velja za vsakega poštenega zadrugarja in poslovodjo le eno pravilo: Vsako jemanje provizij je nemoralno in nedopustno, — vse ugodnosti, ki jih je mogoče doseči ob sklepanju ali radi sklepanja kupčij, so last zadruge in jih je dolžan poslovodja izročiti zadrugi.

Druga zahteva dobrega zadrugarja je pa ta: Zadrugar naj bo strokovnjak.

Strokovnjaki so dvoje vrste. Eni so poklicni, drugi pa takozvani amaterji.

Druge vrste strokovnjaki, amaterji, so oni, ki trgovine ne vrše kot poklic, ampak ker čutijo za njo nagnenje, oz. prirojen talent, kratko iz ljubezni, ne radi zaslužka.

Taki strokovnjaki naj bi bili in so menda tudi povečini naši zadrugarji.

Zadrugar, ki vodi danes zadrugo, jutri pa vstopi kot samostojen branjevec z njo v konkurenco, dokaže s tem, da mu je manjkalo prve in glavne lastnosti: poštenja oz. požrtvovalnosti.

Kako si pa človek pridobi strokovno sposobnost? Kot sem omenil, predvsem mora imeti za to naravno razpoloženje ali talent, potem je pa potrebna tudi praksa. Delo samo uči človeka, to velja ne samo za vsako obrt ampak tudi za trgovino.

Je sto in zopet sto stvari, katere treba vedeti, pa ne samo vedeti, ampak tudi paziti, da se vpoštevajo, če ne je škoda neizogibna.

Praktičen človek večino teh stvari ve in se jih sam domisli, ne da bi se jih učil. — Tako je marsikak samouk pripravnejši kot kak izučen pa okoren komij.

Za vsako stvar treba neke naravne nardarjenosti in tako tudi za trgovino. Če se dobi človek poštenjak s takim naravnim kramarskim talentom, potem je najlepši teren zanj v naših zadrugah.

Taki možje drže in dičijo naše blagovno združništvo.

Poslovodja, ki blago nakupuje, mora znati predvsem tudi **kalkulirati**, to se pravi, preračunati: toliko stane blago, toliko vožnja, toliko stroški nakupa, dovoza, davščine, obresti, kalo itd.

Trgovec, ki ne kalkulira ni trgovec. Vsak branjevec mora kalkulirati.

Zelo važno je in zahteva dokaj strokovne zmožnosti **izraba konjunktura** tako pri nakupu kot prodaji.

Trgovec zasluži takrat, ko se mu nudi prilika ugodnega nakupa, kajti glavni zaslužek je treba iskati pri nakupu ne pri prodaji, kupiti treba, kadar je blago poceni, prodati, kadar je drago. To pomeni, da se izrabi konjunktura.

Kaj pomeni izraba konjunktura, se je najbolje pokazalo med in po svetovni vojni. Kdor je znal in mogel izrabiti konjunkturo navzgor, je postal iz berača milijonar in zato se je prijelo takih povojnih bogatašev ime „konjunkturist“, to je človek, katerega je dvig-

nila in obogatila dvigajoča se konjunktura.

Danes pa velja za vso trgovino načelo: Kupuj le sproti, — ne zalagaj se, — kupi in takoj prodaj!

Tretja stvar, katero potrebuje trgovec oz. zadrugar je dobro razvit **pravni čut**. Najbolje bi bilo, če bi bil vsak poslovodja en kos praktičnega jurista.

V trgovini se dogajajo dan na dan slučajji, kjer treba vedeti razne pravne norme za razsojo slučajja. Vedeti treba razne trgovske uzance, to je navade, dalje pravila in izraze in pa kaj pomenijo oz. kake pravno posledice iz njih izhajajo. Nekaj drugega je, če stoji zapisano franko Ljubljana ali pa voznine prosto Ljubljana.

Ko govorim k temi „nakup in prodaja“, moram povdarjati veliko hibo našega blagovnega združništva, to je **pomanjkanje organiziranega nakupa**. Večina zadrug gre svoja pota in se ne drži združne discipline, noče tu poznati nobene skupnosti.

Rekel sem že, da moramo iskati glavni dobiček pri nakupu, ne pa pri prodaji. Kako bo pa konkurirala trgovcu zadruga, ki dobavlja blago od svojega konkurenta — trgovca? Taka zadruga je le branjarija, in ne more vršiti svojega združnega namena.

Glavni namen zadruge je izločiti posredovalce in na ta način oskrbeti člane s cenanim blagom.

Zadruga pa, ki se zalaga od svojega konkurenta — trgovca, je dejansko le maldeželski trgovec — branjevec. Taka zadruga ne bo nikdar dobila med člani trdnih tal.

Če so člani prepričani, da kupijo najbolje in najceneje v svoji zadrugi, potem se bodo oklepali svoje zadruge kot svojega rodnega ognjišča in nobena agitacija jih ne bo odvrnila od zadruge.

Človek se uči iz narave in ravno mi zadrugarji imamo v naravi lep zgled smotrene delavne organizacije. Poglejmo čebele,

— ne delajo vsaka sama zasé, ampak vse zalagajo en sat. Več satov pa tvori en panj. Več panjev en čebelnjak.

Prav po tem zgledu naj bi bile posamezne zadruga (panji) z večjimi poslovalnicami v svojem okrožju, vse te zadruga (panje) pa bi vezala skupna centrala (čebelnjak), ki naj bi male podeželske zadruga, ki nimajo za veletrgovino izvežbanih moči, zalagala z blagom in za zadruga vršila skupni nakup — kakor tudi prodajo domačih pridelkov in izdelkov svojih združnikov.

Naše čebelice — združniki — naj bi bili tako vsi člani ene velike vso Slovenijo obsegajoče blagovne zadruga, ki bi imela v večjih krajih svoja okrožna skladišča ali glavne prodajalne, v vsaki fari pa najmanj eno oddajališče — konzum, ki bi bil obenem nakupovalnica poljskih pridelkov in domačih izdelkov, ki bi se deloma zamenjavali iz enega kraja v drug kraj. Ena prodajalna na deželi bi na primer pokupila krompir, fižol, žita, itd. in jih odposlala po nalogu centrale v delavski kraj, kjer se to blago konzumira, ali v centralo, za eksport.

Tako bi se blago zamenjavalo in bi imeli združniki dvojno korist od zadruga: prvič ugoden nakup raznega špecerijskega in manufakturnega blaga in ugodno oddajo svojih lastnih pridelkov,

Seve bi mogla vse to res povoljno izvršiti velika centralna zadruga z najmanj 100 poslovalnicami.

Taka zadruga bi se zamogla razširiti v pravo nakupno in produkcijsko središče ter bi morala storiti takoj daljni korak in imeti svojo tovarno mila, svoje mline, svojo tovarno testenin, izdelovalnico sveč, kreme, sladkorno tovarno itd.

Tako urejeno in organizirano združništvo bi pomenilo res nepremagljivo ljudsko gospodarsko organizacijo, ki bi se kosala in kljubovala vsej kakršnikoli konkurenci.

Pa ne mislite, dragi zadrugarji, da so to le neizvršljive sanje, ne, — vse to in še več imajo že drugi narodi, za katerimi pobiramo mi le drobtine zadržne misli.

Vse to je izvršljivo tudi pri nas; treba je le pri naši matici ZZ krepke roke, prepričevalne besede, — agitatorične sile in predvsem dobre volje in v par letih bi se moglo združiti vse naše razcepljeno in hira-joče blagovno združništvo v eno mogočno blagovno zadruga. Prvi ugovor, ki se bo slišal na ta moja izvajanja, bo gotovo ta, da taka centralna blagovna velenakupna zadruga ne ustreza temu idealu, in da se katerikrat kupi ugodneje pri tem ali onem trgovcu kot pri blagovni centrali. Ne bom trdil, da bi ta ugovor katerikrat ne bil opravičen. Imam pa tudi za ta odgovor absoluten lek, — absolutno zdravilo!

Gre namreč le za ustroj in obliko, ki bi vsem odgovarjala in vsled svojega ustroja izključevala vse dosedanje hibe.

To bi se doseglo na ta način, če bi se vsi sedaj obstoječi konzumi, nakupne in prodajne zadruga, kmetijske zadruga ali kakoršno ime že imajo, združili na podlagi enakih oz. skupnih, enotnih pravil in bi bili v prvi vrsti le prodajne oz. oddajne zadruga; nakup naj bi pa vršila za vse naše blagovno združništvo skupna blagovna centrala, ki bi morala imeti seve zato vse predpogoje, da bi ustrezala vsem potrebam in zahtevam združništva.

Najpopolnejša oblika blagovnega združništva se mi zdi sistem podružnic, kot je naše I. del. konz. društvo.

Pri obliki samostojnih zadrug združenih v centralni nakupni zadruga sta kljub še tako idealnemu združništvu vedno dva faktorja z nasprotujočimi si interesi. Zadruga stremi, da ceno kupi, četudi v škodo centrale, centrala pa stremi in mora stremeti, da ugodneje proda, četudi v škodo zadruga. Vse

to pa zato, ker imata vsaka svojo režijo, vsaka svojo bilanco in vsaka svoje vodstvo, — skratka **vsaka svoj interes!**

Vseh teh napak pa ne najdemo pri našem sistemu podružnic. Tu je interes centrale isti, kot podružnice. Če je v kakem kraju konkurenca hujša, gre škoda na skupen račun, — če je v drugem kraju stanje ugodnejše, gre to v dobro vsem. Če se blago pokvari ali cena pade, ne gre to v breme podružnice, ker ta sploh nima lastnega računa za zgubo in dobiček.

Strumna organizacija, vzgoja in izbira dobrih uslužbencev, sistematična kontrola, cenen nakup, vse to se dá izvršiti le potom take oblike blagovnega združništva.

Na ta način bi se moglo združiti kmetijsko blagovno združništvo v svojo skupno zadrugo s podružnicami, — delavsko in meščansko pa v svojo. Sicer pa v blagovnem prometu, vsaj kolikor se gre za konzum, ni diferenc med interesom meščana, delavca in kmeta, ker imajo vsi enak interes, da čim ceneje kupijo. Zato bi bilo v tem oziru kako ločeno grupiranje po stanovih le v kvar skupni in smotreni združni organizaciji, ker bi se po nepotrebnem cepile združne moči in bi se večala režija.

Pač pa bi moglo priti, do nesoglasja glede množine in cen od članov produciranega blaga na primer poljskih pridelkov ker bi vsak član skušal, da s pomočjo svojega vpliva pri zadrugi doseže čim višje cene za svoje pridelke in izdelke.

Sicer ta stran delavnosti spada v področje posebnih produkcijskih zadrug, kjer bi pa interes producentov gotovo ne bil bolje zavarovan, ker bi imeli računati s posebno režijo in pa dejstvom, da bi potem naša centralna blagovna zadruga nasproti produkcijski centralni zadrugi bila kot pogodnica nevezanih rok, med tem, ko bi bila v našem slučaju skupne zadruge dobrohotna

in obzirna posredovalka, in bi direktni porabnik - konzument gotovo mogel plačati boljše ceno brez vmesnega posredovalca-trgovca, ali posebne produkcijske zadruge.

Mimogrede naj omenim, da sem se svojčas pečal z mislijo kombinirane zadruge.

Po tem načrtu naj bi bila samo ena zadruga z raznimi odseki, n. pr. blagovni, produkcijski, hranilni, živinorejski, strojni, pekovski, gostilniški, mlekarski in sirarski i. t. d. kakoršna potreba bi pač bila v kakem kraju.

Sevé je pa izvedba takega načrta, ki bi res dosedanji sistem zadrug postavil na popolnoma nov temelj in pravno podlago brez posebnih genijev in združnih veljakov neizvršljiv, četudi bi bil sicer jednostaven in bi skrčil režijo, združil pa vse združne delavne moči enega kraja k skupnemu delu, obenem pa omogočil, da bi prišel v vsak kraj združno posebno izšolan in izbran poslovodja.

Pri ev. preureditvi in centralizaciji našega blagovnega združništva bi pa hotel dati našim podružnicam oz. poslovalnicam nekoliko večjo samostojnost oz. sploh obliko samostojne zadruge s svojim odgovornim odborom, ki naj bi bil omejen le glede nakupa, revizije oz. nadzorstva in pa nastavljanja poslovodje. To pa zato, da se na eni strani odpravijo nedostatki sedanje razcepljenosti in nestrokovnega vodstva, na drugi strani pa vzdrži domača inicijativa in plemenita tekma za večjimi uspehi med posameznimi kraji in zadrugami.

V tem slučaju bi bila vsaka krajevna zadruga popolnoma avtonomna. Če bi se držala predpisane omejitve (glede nakupa, nadzorstva in izbere poslovodja) potem bi se delil dobiček in ev. zguba med njo in centralo, — če bi se pa ne držala, bi nosil riziko zgube zadruga in v prvi vrsti odbor, ki ne bi vršil teh omejitvenih dolžnosti.

Če bi Zadružna zveza milijone, ki jih je plačala tekom let v svrhu sanacij raznih propalih zadrug, vložila v reorganizacijo za-

drug v tem smislu bi bil denar mnogo bolje naložen, ker bi zajamčil nadaljni solidni razvoj našega blagovnega združništva.

Revizor K. Kristofič:

Hibe v poslovanju zadrug.

Kadarkoli govorimo in sklepamo o raznih namenih, si za njih oživotvorjenje in praktično izvedbo postavljamo tudi potrebne načrte. Pri tem se moramo zavedati, da ostane vsak načrt, dokler se praktično ne uveljavi, le načrt, ki ne more nikomur doprinašati koristi in tudi nikomur povzročati škode. Vpoštevati pa moramo predvsem tudi dejstvo, da povzroča napačno ali površno organizirana izvedba določenih načrtov veliko škodo.

To velja zlasti za vse gospodarsko življenje in torej tudi za zadruge kot gospodarske organizacije, ki imajo edini namen pospeševati s skupnim delom gospodarstvo svojih članov. Namen je torej tu. Načrt, kako naj posamezne zadruge služijo svojemu namenu, pa je postavljen predvsem v združnem zakonu in v pravilih, katere mora imeti vsaka zadruga. Potemtakem je jasno, da mora biti poslovanje vsake poedine zadruga omejeno na določbe pravil, ki pa morajo biti sestavljena v smislu določb zakona.

Ne smemo pa tudi pozabiti, da so zadruga obenem socialne institucije, katerih dolžnost je, da se poleg izvrševanja gospodarskih poslov obenem udeležujejo tudi v tem smislu. Ako bi n. pr. posojilnica zahtevala od članov-dolžnikov za izplačana jim posojila previsoke obresti in na drugi strani pripoznavala vlagateljem tako nizke obresti, da bi znašala razlika med aktivno in pasivno obrestno mero 4% ali morda še več odstotkov, bi to ne bilo več socialno, temveč že oderuško delo.

Samoumevno je, da mora imeti vsaka zadruga redne dohodke s katerimi vzdržuje svoje redne stroške (davke, režijo uprave etc.), toda taki redni dohodki ne smejo biti previsoki. Pri današnjih gospodarskih razmerah morejo kreditne zadruga prav dobro izhajati z 2 do 3% obrestno razliko. Pri nabavnih in prodajnih ter drugih zadrugah je taka obrestna razlika seveda veliko premajhna.

Pretežna večina naših zadrug se dosledno zaveda teli socialnih dolžnosti in se v tem smislu tudi veliko udeležuje. Hibe v poslovanju teh zadrug so po večini le tehničnega značaja. V glavnem navajamo sledeče:

1. Premalo zavesti.

Vsak združnik bi se moral trajno zavedati, da je član velike družine, v kateri ne sme biti niti samoljubja, niti sovraštva, temveč mora imeti tu prostor edinole medsebojno prijateljstvo in ljubezen, ki edina združuje in vzdržuje zadruga. Ni pa zadosti, da se tega zavedamo, temveč je naša dolžnost, da kot člani te velike družine tudi sodelujemo po vseh svojih močeh in zmožnostih za njen napredek.

Žal so pri posameznih zadrugah le redki oni člani, ki se v polni meri zavedajo svojih dolžnosti do zadruga. Ponekod smatrajo celo posamezni člani načelstva, da so zadostili v polni meri svoji dolžnosti s tem, da se semintja udeležujejo sej, za vse drugo delo in poslovanje v zadrugi pa se ne brigajo in repuščajo vse skrb za vodstvo zadruga navadno načelniku, ki naj sam izvršuje vse tajuiške, knjigovodske, blagajniške in druge posle. Takem ljudem, ki z brezmejno ljubeznijo in težkim delom žrtvujejo za korist

zadruga vse svoje moči, moramo brez nadaljnega pripoznati najvišjo pohvalo. Saj so to oni tihi delavci, ki vrednosti svojega vstrajnega in največkrat brezplačnega dela ne razglašajo v javnosti. Vzlic temu ne moremo pristati na to, da je taka ureditev notranjega poslovanja v zadrugi tudi pravilna. Takim zadrugam preti poguba, ker je v njih članstvu le preveč prilik za porast brezbriznosti, nevednosti in samoljubja, na drugi strani pa premalo smisla za skupno delo na korist splošnosti. Člani načelstva in tudi nadzorstva morajo pokazati veliko več zanimanja za svojo zadrugo in to zanimanje dokazati tudi s svojim sodelovanjem.

2. Pomanjkljivosti v poslovanju.

Glede ureditve notranjega poslovanja pri posameznih zadrugah ne moremo nikdar dovolj povdarjati in dokazovati, kako potreben je za vsako gospodarstvo sistematični in kontrolni red. Tega dejstva nekatere zadruga kar ne morejo razumeti in se drže ali starega sistema v poslovanju ali pa se posamezni člani uprave iz komodnosti izogibljejo dela v zadrugi. Kakor že pod 1 omenjeno, se večkrat dogaja da se prepušča vse delo in skrb za vodstvo zadruga poedinim osebam, kar pa je gotovo nepravilno.

Ker so zadruga protokolirane firme in dolžne javno polagati svoje račune, se ne sme misliti, da je vse prav in dobro, kakor se že poslovanje vrši. In ravno v tem oziru polagajo mnoge zadruga premalo pažnje in važnosti na red v poslovanju. Po pretežni večini imajo naše zadruga v svojih pravih določbo, da morajo biti vsa potrdila in obvezni dopisi podpisani po dveh udih načelstva, da so veljavni napram zadrugi. Ta določba se premnogokrat ne uveljavlja.

Vsem navedenim nedostatkom se je na prav lahek, za zadrugo in posamezne člane načelstva koristen način mogoče izogniti s

tem, da prihajajo v pisarno zadruga ob določenih uradnih (poslovnih) urah člani načelstva i. s. vedno po dva, katerih eden (pri kreditnih zadrugah) vodi tajniške in knjigovodske posle, drugi pa oskrbuje blagajno. Vsak mesec naj se blagajničarji vrste tako, da so vsi člani načelstva vsaj deloma vedno informirani o poslovnih zadevah zadruga. Ob zaključku vsakega uradnega dne naj se ugotovi blagajniško stanje in primerja s saldom, ki ga izkazuje dnevnik. Nato se sestavi denarni list, katerega podpišeta oba poslujoča člana načelstva. Gotovina se shrani v blagajno (v trezor) in blagajna zakleni. Ključe od trezorja naj ima vsakokratni blagajnik, od zunanjih vrat pa tajnik (knjigovodja). — Ta način dnevnega poslovanja se lahko uvede brez izjeme pri vsaki kreditni zadrugi. Izgovori, da posamezni člani načelstva niso zmožni sodelovati poslovanju, ker da niso dovolj izobraženi, ne drže. Vsak, četudi neuk član razume čitati in pisati, zlasti pa šteti denar. Pri tem se pa tudi posamezni odborniki polagoma vpeljujejo v poslovanje tako, da so tudi v gotovi dobi že sami zmožni izvrševati tajniške in knjigovodske posle. Treba je pri tem samo nekaj dobre volje in zanimanja.

3. Uradna tajnost.

Sicer redko, toda vendar se dogaja, da člani načelstva in nadzorstva tuintam govorijo o raznih, v zadrugi doznanih zadevah, tičočih se ali zadruga same ali pa posameznih oseb. — Tako postopanje je nečastno in zadrugi škodljivo. Zato morajo funkcionarji vsake zadruga držati o vseh poslovnih zadevah zadruga strogo tajnost.

4. Pomanjkljivo knjigovodstvo.

V smislu zadrugnega in trgovskega zakonika mora vsaka zadruga voditi o vseh svojih poslih knjigovodstvo iz katerega more

biti vsak čas razvidno razmerje med aktivnim imetjem in dolgovi zadruge. Ta določba se pogosto ne izvaja povsem točno in pravilno. Pogosto se namreč dogaja, da pri raznih zadrugah poslovne knjige niso a jour t. j. da so v zaostanku. Ponekod tudi v celoti vpostavljeni način knjigovodstva ne odgovarja gorenjim predpisom.

Kolike važnosti je knjigovodstvo za vsako večje gospodarstvo ne moremo dovolj povdarjati. — Ponovno se je že povdarjalo, da so se v našem združništvu najbolje izkazale kreditne zadruge, manj povoljno pa da so se iskazale blagovne zadruge. Zakaj? Največ radi slabega in brezkontrolnega knjigovodstva, ki je v pravilnem razumevanju na papir vrženo gospodarstvo. Brez pravilnega in točno urejenega knjigovodstva se ne more misliti na kak gospodarski uspeh ene ali druge zadruge.

5. Likvidnost imetja.

Vodstvo posameznih zadrug polaga pogosto premalo pažnje na likvidnost zadruge. Dogaja se, da so nekatere zadruge vzlic temu, da so trdno aktivne in izkazujejo v bilancah lepe rezerve, vendarle slabo ozir. težko likvidne. Predvsem je tu omenjati nabavne in prodajne zadruge, ki imajo pogosto veliko preveč imetja v blagu. Prodajalne in skladišča so včasih preobložena z vsakovrstnim blagom in tudi takim, ki ne gre. Pri blagu, ki ne gre hitro v denar ima zadruge vedno le zgubo. Zavedati se moramo, da pomeni prevelika zaloga blaga za zadruge isto, kakor izposojilo, katero je treba obrestovati. — Nadalje se pri revizijah ponovno ugotavlja, da imajo blagovne zadruge preveč odprtih terjatev na blagu. Take terjatve,

ki se do enega meseca navadno sploh ne obrestujejo, tvorijo za zadruge večkrat zgubo. Starejše terjatve postajajo namreč vedno bolj in bolj težko likvidne in koncem koncev celo neizterljive. Zato je treba skrbeti, da se posamezne terjatve tudi redno izterjavajo in da redno ne obstoje nad tri mesece.

Isto velja tudi za druge zadruge, zlasti za posojilnice. Tudi pri slednjih se dogaja, da imajo le preveč poslovne glavnice investirane v posojilih, ki so sicer dobro zavarovana, toda istotako — vsaj deloma — težko likvidna. Zato je tudi treba paziti, da se vsa, v povračilo zapadla posojila redno vračujejo. Posojila naj se ne dovoljujejo na predolge roke in istotako tudi ne na prekratke. Zato naj se vedno vpraša dolžnika, v kolikem času misli, da bo posojilo vrnil. Ponovno podaljševanje raznih malih posojil smatram po večini za slabo vzgojo ljudi, saj se jih s tem navaja, da nekaj obljublja, česar ne izvrše točno. Seveda se je pri tem ozirati tudi na izjeme. — Posebno pažno je treba imeti z ozirom na redno plačevanje posojilnih obresti. Nikdar naj se ne dopušča, da bi posamezni dolžniki zaostajali s plačilom obresti nad eno leto. Pri plačilu obresti naj se dolžnika tudi redno opozarja, da vplačuje četudi le male zneske na račun glavnice. Preveliko popuščanje tu ni na mestu, ker je škodljivo tako za zadruge, kakor tudi za dolžnika.

S tem smo navedli nekatere glavne hibe, ki se pojavljajo tuintam v poslovanju zadrug in ki ovirajo, da se nekatere zadruge ne morejo povspeti do možnosti; da bi v vsakem oziru lahko služile svojemu vzvišenemu namenu.

.....

Janez Ovsenik, Predoslje:

Ali pride prebujenje?

Živinorejske zadruge so spregovorile jasno besedo. Zadnji čas je, da so se zavedle svojega slabega položaja. Sklepi, ki so jih storili načelniki živinorejskih zadrug sreza Kranj, kličejo z odkrito besedo, da živinorejske zadruge želijo delati, ako se jim to omogoči, na drugi strani pa izzvene v grožnjo, da morajo sicer v likvidacijo.

Položaj naše živinoreje je zadnje čase postal mnogo boljši. Deloma to pospešujejo višje cene živine, še več pa, ker se naši hlevi kakovostno izboljšujejo, t. j. v naših hlevih vedno manj odločuje število glav pri jasliah, temveč je častna za gospodarja le lepa živina. Tako pada število (pa se to komaj pozna vsled boljšega in skrbnejšega oskrbovanja), cena pa se dviga.

Vsled tega uvidevanja med živinorejci bi bilo nujno, da bi tudi živinorejske zadruge mogle uspešno delovati. Pa ni tako. Zadruge vsled razmer bijejo boj za obstanek. Zakaj? Nočemo tukaj ničesar in nikogar napadati, ampak samo ugotoviti dejansko stanje.

Po končani vojni so živinorejske zadruge spale z drugimi organizacijami vred. Hitro in veseljaško živeči svet tudi še dolgo potem tem zadrugam ni bil naklonjen. Medtem pa so vstali možje strokovnjaki, ki so, bogve zakaj in iz kakšnih vzrokov, obsodili zadruge, da niso zmožne življenja, ker da živijo od samih podpor in so pričeli organizirati živinorejske odbore in odseke. Občinski živinorejski odseki živijo le v malo občinah, večinoma so le na papirju. Delovanje živinorejskih odborov pa je precej živahno, le žal, da navzlic zelo dobremu gmotnemu položaju ne ustvarjajo v plemenskem oziru nič stalno dobrega, ampak podpirajo le to, kar je slučajno lepega.

Gmotni položaj je tisto, kar omogočuje delovanje, pa naj bo to te ali one vrste živinorejska organizacija. Zmotno in krivično je, ako živinorejski odbori kažejo na svoje delo. Odgovorijo naj na vprašanje, kako so dobili tisoče za en sam srez, kar niso dobile vse živinorejske zadruge v celi Sloveniji skupaj. Odbori so samo razdeljevalci stotakov iz polne okrajne blagajne. Ako to razdeljevanje obračajo res z vso skrbjo za prospeh živinoreje, potem je to in samo to njihovo zasluženje. Ves podrobnejši napredek v pospeševanju živinoreje pa je samo slučajen.

Jasno je, da bi bile naredile vsaj toliko tudi zadruge, ako bi se jim dalo na razpolago enako finančno oporo. Upamo pa si trditi, da bi storile mnogo več. Kjerkoli danes še obstoja živinorejska zadruga, tam bi imeli popolno rejsko središče. Ves plemenski naraščaj bi že imel svojo preteklost: očete in matere rodovno opisane in na podlagi tega bi se mogla pričeti temeljita selekcija naše živine, le na podlagi tega bi mogli z hitrimi koraki iti za povišanjem mlečnosti naših krav. Biki bi že prihajali iz kraja v kraj, ne samo lepi z besednim zagotovitom, da so od najboljših molznic, ampak bi vsakega bika spremljal rodovni list. Kupci plemenske živine bi imeli zagotovo o dobrem blagu. Tako pa smo v rodovnem oziru tam, kjer smo bili leta 1914.

Velika krivda leži na živinorejskih odborih da so prišle zadruge v ta težavni položaj. Pač so nekoliko povdarjali voditelji živinorejskih odborov važnost obstojanja teh zadrug, pa so kaj kmalu obmolknil, ko se jim je reklo, da je ustanavljanje odsekov in odborov zato potrebno, da pripravijo mesto

živinorejskim zadrugam. Tem voditeljem je bilo všeč, da se jim je eno breme odvzelo. Danes pa je nastopil kritični čas. Živinorejske zadruge se kot take v živinorejskih odborih več ne upoštevajo; ako v kakem kraju hočejo ustanoviti živinorejsko zadrugo, voditelji živinorejskega odbora to takoj odsvetujejo. Ako se gre za kako podporo od strani živinorejskega odbora zadrugi, tedaj gre zelo težko za odobritev, dočim bi posameznik tako podporo z lahkoto dobil.

Tak je položaj živinorejskih zadrug.

Naš kmet je liberalen, se nerad oklepa organizacij, zato pa tem lažje rečemo, da

gospodarskega absolutizma ne bo sprejel za svojega. Delo s podporami pa ne bo imelo trdnih uspehov, tudi zato ne, ker bo cilj naše živinoreje tako dolgo celoti nedostopen, dokler večina živinorejcev ne bo pritegnjena v ustvarjajoči krog.

Naj se tega zavedajo strokovnjaki in pa odločujoči funkcionarji!

Živinorejske zadruge pa naj povsod požive svoje delo in naj vedo, da so postavljene na najtrdnjši temelj: eden za vse, vsi za enega!

Osnutek zakona o prometu z mlekom in mlečnimi izdelki.

§ 1. Ta zakon urejuje promet in ravnanje s kravjim mlekom in njegovimi izdelki ter vsebuje določila glede oseb in podjetij, ki so v to upravičena.

I. DEL.

„Pojm mleko“. Splošna določila za promet z mlekom.

§ 2. Pod izrazom mleko (polno mleko) se razumeva kravje mleko z neizpremenjeno kakovostjo, ki se pridobiva z redno, vzdržno in temeljito molžo. Tako se označuje mleko za neposredno uporabo, kakor tudi za predelavo.

Mleko drugih sesalcev se mora kot tako označiti, n. pr. ovčje mleko, kozje mleko. Ravnotako se morajo označiti mešanice mleka raznih sesalcev, n. pr. kravje mleko z ovčjim mlekom.

§ 3. Po kemijski sestavi mora mleko vsebovati najmanj 3% naravne mlečne tolšče; ne sme se mu dodajati voda ali kakršnakoli druga snov, niti se ne sme z njo obdelovati.

Dalje mora biti mleko normalnega okusa,

barve in vonja in ne sme puščati usedlin, ki izvirajo iz vimena.

Najvišje dopustno število mikroorganizmov v 1 ccm je 500.000.

Mleko, ki tem pogojem ustreza, se sme označevati za „konzumno mleko“.

§ 4. Kot mleko abnormalne sestave je označiti mleko, ki ne odgovarja predpisom § 3; pojem potvarjanja je tolmačiti po določbah zakona o živilih.

§ 5. Mleko se sme konservirati t. j. napraviti trpežnejše edino s segrevanjem in takojšnjim nizkim hlajenjem ali pa samo s hlajenjem. Vsak drug način konserviranja je nedopusten.

§ 6. Prepovedano je, spravljati v promet mleko prvih osem dni po teletenju, nadalje mleko od krav, ki se jim dajejo zdravila, ki bi mogla preiti v mleko (živo srebro, arzen i. t. d.), sploh od krav, katerih zdravstveno stanje je tako, da bi moglo kvarno vplivati na lastnosti mleka.

To velja zlasti za krave, ki bolehalo na vimenski in odprti tuberkulozi. Slednja mora biti že na zunaj vidna v izločilih pljuč,

črevesja ali maternice. Ravnotako ne sme prehajati v promet mleko od krav, obolelih na vimenskem vnetju, na kozah (Kuhpocken) in od krav, ki se niso redovno otrebile.

§ 7. Mleko, ki se pridobiva od krav, ki so obbolele na tuberkulozi, slinavki in parkljevki, se sme izročiti prometu le zadostno pasterizirano (nad 80° C), da se s tem izključi razširjanje bolezni. Smetana od takega mleka se mora istotako pasterizirati.

§ 8. Pri pridobivanju mleka je postopati kar najbolj snažno; takoj po molži ga je precediti in ohladiti. Isto velja za shranjevanje in prevažanje mleka.

§ 9. Vsa vozila za prevoz mleka morajo biti snažna in po možnosti na vzmeteh; na nje se ne sme nakladati blago, ki bi bilo v kvar mleka tako glede kakovosti, kakor glede zdravja. Voda se ne sme prevažati na prevozilih za mleko.

§ 10. Posode za molžo, hranjenje in prevoz mleka morajo biti iz takega materiala in v takem stanju, da niso v kvar kakovosti in pristnosti mleka. Narejene morajo biti tako, da se lahko temeljito snažijo in dobro zapirajo, ne da bi bila v to svrhu potrebna še posebna tesnila.

Mlečna posoda se ne sme uporabljati v nobene druge svrhe.

§ 11. Z mlekom ne smejo imeti opravka osebe, ki bolehalo na odprti tuberkulozi, legarju, paratifusu, disenteriji, ali katere izločajo povzročevalce navedenih bolezni, ne da bi same obbolele; dalje osebe s kožnimi in odvrtnimi boleznimi, kakor garjami, raznovrstnimi izpuščaji, hrastami in gnojnimi ranami.

II. DEL.

Ureditev prometa z mlekom.

§ 12. Osebe oz. podjetja in obrati, ki imajo odpraviti z mlekom, se razdelijo takole:

a) osebe, ki razpečavajo le lastni pridelek mleka; to so kmetijski obrati;

b) trgovine z mlekom brez kakršnegakoli predelavanja, pod katerim se razume konserviranje mleka in predelovanje v izdelke;

c) podjetja, ki se bavijo z mlečno trgovino, obenem pa tudi s predelovanjem v izdelke, odnosno tudi samo s konserviranjem.

§ 13. Kmetijski obrati — v kolikor razpečavajo mleko lastnega pridelka — ne potrebujejo za to nikakega dovoljenja najsi ga oddajajo v ali izven kraja svojega bivališča, pač pa morajo tak način oddaje prijaviti pristojni oblasti in jih nadalje vežejo vsa določila tega zakona v § 2 do § 11.

V kolikor oddajajo prednostno mleko, veljajo posebna določila.

§ 14. Trgovine z mlekom so tista podjetja, ki kupujejo mleko od producentov, — posameznih ali organiziranih — in ga konzumentom na drobno prodajajo v lastnih lokalih oz. dostavljajo na dom. V tem slučaju velja zanje določilo § 20 tega zakona.

§ 15. V koliko ustrezajo trgovski lokali higijenskim zahtevam mlečne trgovine, ugotavlja in kontrolira srezka sanitarna oblast. Kdor takih lokalov nima, mu je trgovina in vsako manipuliranje z mlekom prepovedano.

§ 16. Trgovine z mlekom, ki imajo mleko od dne do dne v zalogi, morajo imeti poleg primernega trgovskega lokala higijenično mlečno shrambo, v kateri je mleko zavarovano pred kvarnim vplivom prahu, nesnage, neprijetnih vonjav, povzročevalcev bolezni in previsoke temperature.

§ 17. Nadrobno razdeljevanje mleka se mora vršiti tako, da mleko pri tem ne stoji v odprti posodi in se potrebne množine iz nje ne zajemajo, ampak odtakajo s pipo ali slično, da je pri tem vsako dotikanje mleka z rokami izključeno.

§ 18. Predelovalnice mleka so podjetja, ki kupujejo mleko od posameznih ali orga-

niziranih producentov in ga kot takega razpošiljajo ali pa predelujejo v izdelke.

Za ravnanje z mlekom in razpečavanje veljajo zanje določila tega zakona.

§ 19. Posode, v katerih v § 12 našeta podjetja dostavljajo mleko konzumentom, morajo poleg predpisov § 10 ustrezati še sledečim zahtevam:

- a) biti morajo tako označene, da je takoj razvidna njih vsebina;
- b) biti morajo tako zaprte, da se pokrovi pri odpiranju sami uničijo ali pa da so pokrovi zavarovani s pombami in slično;
- c) na zunanji strani posod ali na pokrovih mora biti razločno označeno: vrsta mleka, ime in bivališče odpošiljatelja, ali je mleko surovo ali pasterizirano, kateri način pasteriziranja se je uporabil in datum pasteriziranja;
- d) steklenice morajo biti iz nebarvnega stekla.

§ 20. Mleko se sme na drobno prodajati le na tistih javnih prostorih, ki jih krajevna sanitarna in policijska oblast v to svrho odobri. Kdor prodaja mleko na teh prostorih mora paziti na to, da se mleko ne spridi, bodisi vsled prahu, nesnage, smrdljivih vonjav, po povzročilcih bolezni ali vsled vremenskih nepravil. Isto velja za one, ki dostavljajo mleko v stanovanja, s pridržkom, da sploh ne smejo dostavljati mleka v stanovanja oseb, ki bolehalo na tuberkulozi ali katerikoli drugi nalezljivi bolezni.

III. DEL.

Kontrola nad izvrševanjem tega zakona.

§ 21. Z izvrševanjem tega zakona so poverjeni srezki poglavarji in autonomna mesta, ki smejo v svojem delokrogu določila tega zakona poostriiti, ne pa omiliti.

S posebnimi pravilniki je urediti veterinarsko kontrolo v smislu §§ 6 in 7, poli-

cijsko v smislu § 9. sanitarno v smislu §§ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 tega zakona.

Ravnatoko morajo veliki župani izdati posebne pravilnike s točnimi navodili glede lokalov, tehničnih naprav, personala itd. v predelovalnicah mleka. Ta navodila naj se izdajo v sporazumu s podjetniki in po zlišanju mlekarskih strokovnjakov.

V sporazumu z mlekarskimi strokovnjaki naj se določijo minimalne zahteve z ozirom na mleko, ki naj ga predelovalnice sprejemajo kot mleko za predelovanje.

Veliki župani morajo izdati v slučajih dokazane potrebe točnejša navodila glede ravnanja z mlekom na mestu produkcije, ter doiočiti osebe in urade v svrhu kontrole produkcije same.

IV. DEL.

Določila o prednostnem mleku.

Z označbo „prednostno mleko,“ se sme spravljati v promet le mleko od krav, ki so pod redno živinozdravniško kontrolo. Mleko mora biti konservirano edino-le s pomočjo hlajenja in ne sme imeti nad 20.000 mikro-organizmov v 1 ccm; v njem se tudi ne smejo nahajati Coli bakterije.

To mleko se mora spraviti v promet tekom 24 ur po molži in sicer izključno v zaprtih steklenicah, ki v ostalem odgovarjajo § 19 tega zakona. Istotako veljajo za razpečavanje prednostnega mleka določila § 20 tega zakona.

V. DEL.

Določila o smetani.

§ 23. Smetano imenujemo mlečni izdelek, ki se pridobl s posnemanjem mleka in katerega glavna sestavina je naravna mlečna tolšča. Smetana ne sme vsebovati nikakih primesi, ki bi ji dajale gostejšo konzistenco.

§ 24. Vsi predpisi tega zakona, ki urejajo zdravstveno stanje mleka, veljajo tudi za smetano.

§ 25. Veliki župani morajo tudi za smetano izdati točnejša določila glede njene vsebine.

VI. DEL.

Določila za promet s presnim maslom.

§ 26. Presno maslo se imenuje mlečni izdelek, ki je prirejen le iz tolšče kravjega mleka brez vsakih drugih maščobnih primesi. Presno maslo, ki je izdelano popolnoma ali pa le deloma iz mlečne tolšče drugih sesalcev, se mora kot tako označiti.

§ 27. Vsebina tolšče mora iznašati pri svežem presnem maslu najmanj 82% in vsebina vode največ 16%.

§ 28. Presno maslo, ki se oddaja v oblikovanih kosih mora imeti na ovojih označeno netto težo. Pri posameznih kosih se izjemoma dovoljuje največ 3% diferenca izpod označene netto teže.

§ 29. Presnemu maslu je dovoljeno pridajati kot ohranjevalno sredstvo edino - le čisto kuhinjsko sol in sicer največ 2%. Soljeno presno maslo mora kot tako biti označeno že na zunaj.

§ 30. Dovoljeno je presno maslo zmerno barvati. Barve pa ne smejo biti anilinove. Razen barve se presnemu maslu ne smejo dodajati nobene druge kemikalije.

§ 31. Ne sme se oddajati kot živež žaltavo, lojasto, plesnivo, kislo ali iz kateregakoli drugega vzroka spremenjeno presno maslo.

§ 32. Presno maslo, ki je izdelano iz mleka na nalezljivih boleznih obolelih krav se mora raztopiti, razven ako je bilo prej mleko oz. smetana pasterizirano.

§ 33. Veliki župani se pooblaščajo, da izdajo točnejša določila glede vsebine presnega masla, glede nadziranja prometa s presnim maslom in kontrole njegove vsebine; dalje morejo izdajati dovoljenja za zaščito varnostnih znamk in točnejša določila glede higijene pri produkciji presnega masla.

§ 34. Z izdelovanjem in oddajanjem presnega masla se sme baviti le oni, ki zadosti § 18 tega zakona.

VII. DEL.

Določila za promet s sirom.

§ 35. Naziv sir smejo imeti le izdelki iz kravjega mleka, smetane ali posnetega mleka, ki sestojeta iz s siriščem ali kislinami iz mleka izločene beljakovine. Za promet sposobno obliko dobijo siri s primernim obdelovanjem in s krajšim ali daljšim dozorevanjem.

Siri, ki so prirejeni iz mleka drugih domačih živali, se morajo kot taki označiti, n. pr. ovčji sir, kozji sir. Tak naziv se izpusti, če nosi sir kot špeciialiteta splošno poznano ime. Siri, prirejeni iz mešanega mleka, n. pr. kravjega in ovčjega ali kozjega. se morajo nazivati po živalih, čijih mleko se je uporabilo za izdelovanje, n. pr. sir iz kravjega in kozjega mleka se mora nazivati: „kravji in kozji sir“.

§ 36. Sir se mora označevati po vsebini tolšče v sušini tako - le:

mastni sir s 45%

tričetrt mastni sir z 35%

polmastni sir z 25%

četrtmastni sir z 15%.

Siri z manj kakor 15% tolšče v sušini se morajo nazivati kot postni siri.

Siri iz smetane, takozvani prekomastni siri morajo vsebovati najmanj 55% tolšče v sušini.

Označevanje sirov po vsebini tolšče v sušini se mora uporabljati:

1) na računih, ponudbah in v oglasih,

2) pri že narezanem siru,

3) pri siri v majhnih zavojčkih.

Pri narezanih siri in pri siri v majhnih zavojčkih morajo biti označbe izvedene v v dobro vidljivi in neizbrisljivi pisavi. Če nosi sir samo naziv svoje vrste brez označbe tolščobnosti, tedaj mora biti polnomasten.

§ 37. Sir ne sme vsebovati razven soli nikakih tujih primesi. Izvzete so primesi, ki se uporabljajo pri posebnih vrstah sira n. pr. pri zeliščnem, rakfordskem, topljenem siru, siru v škatljah itd. Barvanje sirov je dovoljeno. Skorjo je dovoljeno v svrhu nege oblit s parafinom.

§ 38. Krošnarenje s sirom je prepovedano.

VIII. DEL.

Sklepna in kazenska določila.

§ 39. Podjetja, ki se bavijo s prirejanjem mleka za konzum, z izdelovanjem sira in presnega masla, je smatrati kot koncesijonirane obrti.

§ 40. Tehnično vodstvo takih podjetij mora biti poverjeno obratovodjem, ki so po triletni vajeniški dobi, z dobrim uspehom dovršili najmanj 1-letni mlekarsko-sirarski

tečaj na specialnih mlekarskih šolah in, ki so položili po prehodnem praktičnem udeleževanju mojsterski odnosno izpit za obratovodje v mlekarskih obratih.

§ 41. Veliki župani imajo k § 40 izdelati poseben pravilnik, ki bodo v njem navedena na podlagi splošnih določil tega zakona še podrobnejša navodila o strokovnem izobraževanju mlekarskega osebja in, ki bode vseboval olajševalne pogoje za doseg kvalifikacije obratovodij za osebe, ki so bile na vodilnih mestih mlekarskih podjetij predno je stopil ta zakon v veljavo.

§ 42. Kazni se določijo:

- a) za pokvarjanje mleka (glej zakon o živilih.
- b) za kršenje higijenskih predpisov.
- c) za kršenje uredb o prometu.
- d) na navijanje cen.

© © © VPRAŠANJA IN ODGOVORI © © ©

Vprašanje 28: Prosimo pojasnila glede podaljševanja zadolžnic v sledečih slučajih:

a) Kako naj pravilno postopamo v slučaju, da je treba obnoviti v plačilo zapadlo zadolžnico, pri kateri ni nastalo nobenih sprememb in torej ostanejo isti obvezanci in isti znesek?

b) Kako naj se izvrši podaljšanje zadolžnice, na katere račun je dolžnik medtem že vrnil del glavnice?

c) Kaj naj ukrenemo, če se bivši poroki branijo podpisati obnovitev zadolžnice, vsled česar predlaga dolžnik druge poroke.

d) Kako naj obnovimo zadolžnico, če je dolžnik poleg starega posojila dobil obenem še novo posojilo? Kako naj to izvedemo v knjigah? Ali naj vpišemo vse pod isto aktivno številko, ali naj za novo posojilo otvorimo nov račun? (Hranilnica in posojilnica v S.):

Odgovor: Predvsem vas opozarjamo, da se mora vsako obnavljanje v povračilo zapadlih posojil obravnavati v seji načelstva. Načelstvo odloča, ali se posojilo podaljša in pod kakšnimi pogoji. Nadalje pojasnjemo, da se poroštvo ne more odpovedati, zlasti, ker so v smislu besedila vaših zadolžnic vsi obvezanci plačniki in ne le poroki. Sploh je treba razlikovati kaj je porok in kaj je „porok in plačnik“. Dočim „porok“ le jamči za to, da bo dolžnik v določenem času plačal svoj dolg, je „porok in plačnik“ dolžan, da v slučaju, ako dolžnik v določenem času ni poravnal svojih obveznosti, brez nadaljnega sam plačati ves dolg s pripadki vred. V prvem slučaju mora zadruga dolžnika, ako ne plača dolga, tožiti in rubiti. Šele potem, če s tožbo in rubežem ni prišla do popolnega kritja, more nastopiti proti poroku. V drugem slučaju pa je

zadrugi na prosto dano, da v slučaju potrebe zahteva plačilo dolga od glavnega dolžnika, ali od enega ali drugega poroka, ali pa od vseh obvezancev.

Na posamezna vaša vprašanja pojasnujemo:

Ad a) V tem slučaju se izvrši podaljšanje posojila na stari zadolžnici tako, da mesto kolka odtisnete pod prejšnjimi podpisi štampiljko „Takse prosto . . .“ in napišete sledeči dostavek: „V smislu sklepa z dne se rok za povračilo tega posojila podaljša pod istimi pogoji do V R., dne Ta dostavek podpišejo, dolžnik, poroki in tudi zadruga.

Ad b) V slučaju, da je treba obnoviti zadolžnico, ki ne odgovarja v vsem prvotni zadolžnici, je najenostavneje, da se izstavi pod isto aktivno št. nova zadolžnica. Isto veljaj tudi za točko pod c).

Ad d) Ako je treba obnoviti staro zadolžnico in je načelstvo dovolilo istemu dolžniku še novo posojilo, je postopati sledeče:

1. Ako je bilo posojilo (novo) dovoljeno dolžniku pod istimi pogoji kakor prejšnje, se izstavi nova zadolžnica, ki naj obsega obstoječe zneske obeh posojil in se znesek

novega posojila vpiše v glavni knjigi pod isto aktivno številko.

2. V slučaju pa, da je bilo novo posojilo dovoljeno pod drugačnimi pogoji, naj se obnovi stara zadolžnica na isti način kakor pod a, oziroma b ali c, za novo posojilo pa je treba izstaviti posebno zadolžnico. Znesek novega posojila se vpiše v glavni knjigi tudi na nov račun.

K temu pripominjamo, da naših tiskovin za glavno knjigo posojil ne smete napačno razumevati. Na glavi tiskovine vidite razdelbo za 1., 2., 3. in 4. posojilo. S tem je mišljeno, da se enemu in istemu dolžniku lahko dovoli drugo posojilo v slučaju, če je prvo posojilo že poravnal, ali pa, če so mu bila nadaljna posojila dovoljena pod istimi pogoji, kakor prejšnja n. pr. hipotečna posojila. Če bi se vsa posojila vpisovala pod eno aktivno številko in ne glede nato, da je vsako posojilo zase različno zavarovano, bi ne bilo mogoče ugotavljati v slučaju plačil na glavnicu in obresti, na katero izmed posojil naj se posamezna vplačila nanašajo. Največ težav bi povzročala taka praksa pri sestavljanju letne inventure in zaključevanju knjig.

□ | □ | □ | □ ZADRUŽNIŠTVO. □ | □ | □ | □

Opozorilo. Vse one zadruge, pri katerih se je v zadnjem času vršila revizija in jim je rok za odpravo nedostatkov potekel dne 30. junija t. l. opozarjamo, da nam takoj poročajo, kako so posameznim naročilom revizije ugodile.

Zadružna zveza v Celju v l. 1928. 21. junija t. l. se je vršil v Celju občni zbor celjske Zadružne zveze. Iz poročila, ki je bilo podano na občnem zboru, je posneti, da je Zveza premagala težave, ki jih je imela vsled

izgub pri Slavenski banki. Sanacija se je vršila potom nabiranja garancijskih vlog, ki so jih sedaj domala že vse članice vplačale in je ta akcija s tem torej zaključena. Zveza je podvzela tudi akcijo, da dobi sanacijske prispevke od države in oblasti. Članic je imela Zadružna zveza v Celju koncem l. 1928 161. Število članic je precej padlo, ker je vsled krize, povzročene po izgubah pri Slavenski banki izstopilo 21 zadrug. Poslovanje pri članicah pa se kljub krizi pri Zvezi je

ugodno razvijalo. Število zadrušnikov pri zadrugah je naraslo v l. 1927 za 1081. Denarni promet vseh zadrug je znašal Din 1609 milj. Vloge so narasle za okroglo 18 milj. Din in so znašale koncem leta 237 milj. Din. Znatno so narasla tudi posojila, to je za okrog 60 milj. Din in so znašala nad 201 milj. Din. Na občnem zboru je bilo tudi sklenjeno, da se bo list „Zadruga“ začel zopet redno izdajati. Zadnjih par let radi financijelnih težkoč Zveze ni mogel izhajati.

Vinarske zadruge in trošarina na vino.

Ministrstvo financ (oddelek za davke) je s svojim odlokom z dne 29. aprila 1929 št. 41.553 odredilo, da je postopati z vinarskimi zadrugami v pogledu trošarine na vino, kakor s producenti (točka 4, zadnji 4 odstavki in okrožnica z dne 28. aprila 1929 št. 7376/34). Take zadruge potemtakem ne plačujejo trošarine na ukleteno vino in tudi ne pri izkletenju, ampak plača trošarino prejemnik (kupec) vina. Ostali predpisi glede prijav o ukletenem in prodanem vinu ostanejo tudi za take zadruge še nadalje v veljavi. Za zalogo morajo voditi skladiščno knjigo ter so pod nadzorstvom finančne kontrole.

Zadružna razstava v Ljubljani. Ob priliki jesenske prireditve na ljubljanskem velesejmu, ki bo od 1. do 10. septembra, se bo vršil tudi kongres Glavnega Zadružnega Šaveza iz Beograda, ki praznuje letos desetletnico svojega obstanka. Kongres bo trajal par dni. Da se pokaže udeležencem kongresa, ki bodo prišli iz cele države, slika našega zadružništva, bodo slovenske zadružne zveze priredile na prostorih velesejma posebno zadružno razstavo. Zadruge bodo razstavile tudi svoje izdelke. Naše članice

so že dobile poziv, da nam pošljejo za to razstavo fotografije svojih poslopij ter fotografije, ki se nanašajo na delo in notranjo opremo v zadrugah. Obenem pozivljamo tiste zadruge, ki so ob proslavi svojih jubilejev (n. pr. ob 25-letnici ali podobno) izdale posebne jubilejne spise, da nam jih pošljejo. Prosimo zadruge, da fotografije in sploh vse, kar bo prišlo na razstavo, čimprej pošljejo. Glede razstavljanja izdelkov, bodo pa zadruge, ki jih nameravajo razstaviti, dobile še posebna navodila.

Banke in naše posojilnice. V zadnjem času so dobile nekatere naše posojilnice od neke banke vljudno prošnjo, da naj ji pošljejo računski zaključek, ker da ga potrebuje za izpopolnjenje svojega arhiva. Posojilnice se obračajo na nas s vprašanjem, kaj naj store. Namen bank je, da na ta način pridejo s posojilnicami v stike. Posojilnica bo poslala banki, banka bo poslala v zameno zato posojilnici svojega. Nato bo banka enkrat ponudila posojilnici svoje usluge pri izvrševanju raznih bančnih poslov, opozorila bo na ugodno obrestno mero, ki jo dovoljuje za naložbe in končno jo bo pozvala, da naj nalaga pri njej svoj denar. Računski zaključki ki jih je banka nabrala za svoj arhiv, ji dajejo izvrsten pregled nad hranilnimi vlogami, ki jih imajo posamezne zadruge zbrane in zato ve, s katerimi posojilnicami bi bilo dobro stopiti v poslovne stike. Cela stvar je torej en način reklame, ki jo delajo banke za se in ima svoj vzrok v lovu za naložbami. Ker pa je dolžnost Zvezinih članic, da svoj odvišen denar nalagajo pri Zvezi, smo prepričani, da jih tudi taka vrsta reklame ne bo dovedla do kršenja discipline.

.....

GOSPODARSTVO.

Novi zakoni. Pred zakonodajni svet je prišel načrt zakona o kontroli kmetijskih pridelkov ob izvozu. S tem zakonom se bo uvedla delna standardizacija (enotnost tipov in kakovosti) v kmetijski produkciji. S standardizacijo bo olajšan našemu kmetijstvu konkurenčni boj na tujih trgih, zato želimo, da bi novi zakon imel res tudi uspeh. Drugi za kmetijstvo važen zakon je zakon o pospeševanju živinoreje. Ta zakon določa način za pospeševanje živinoreje. Pri svojem delu za pospeševanje se bo država opirala na živinorejske zadrage. Toda to ne bodo živinorejske zadrage v našem smislu, ampak zadrage posebne vrste, ki bodo pod državno kontrolo ter bodo uživale državno podporo. Kjer ne bo takih zadrug, bodo morale skrbeti za nabavo in oskrbo plemenjakov občine, kjer pa bodo to delo opravljale živinorejske zadrage, jih bodo morale občine podpirati. Organizirana bo tudi posebna služba državnih živinorejskih inspektorjev, ki bodo skrbeli, da se bo zakon izvajal. Po novem načrtu bo prišlo pospeševanje živinoreje popolnoma v državno kompetenco.

Zakon o prometu z mlekom in mlečnimi izdelki. V tej številki prinašamo osnutek zakona o prometu z mlekom in mlečnimi izdelki, ki so ga izdelali naši mlekarski strokovnjaki. Naše mlekarske zadrage so že ponovno zahtevale, da se trgovina z mlekom uredi s posebnim zakonom. Tako je bila tudi na letošnji glavni skupščini Zadrुžne zveze sprejeta resolucija v tem smislu. Zadrुžna zveza je resolucijo dostavila kmetijskemu ministrstvu, od katerega je nato

dobila naročilo, da preskrbi načrt zakona. Sedaj objavljamo ta načrt, ki ga bo Zveza predložila kompetentnim oblastem. Upamo, da se bodo kmalu uresničile želje in zahteve naših mlekarskih zadrug, ter da bo promet z mlekom urejen, kar bo v korist kmetovalcev samih, kakor tudi vseh konsumentov mleka.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 125.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg in po 100 kg à Din 94.—, kalijeva sol po 100 kg Din 170.—, kostni superfosfat Din 128.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 275.—; kostna moka Din 120.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v pločevinastih bobnih Din 200.—; cement dalmatinski Din 58.—; klajno apno Din 350; lanene tropine Din 390; modra galica Din 815; žveplo Din 320. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700.— do 2.000.—; čistilnik 10 sit Din 1.500.—; Plugi Din 500.— do Din 940; reporeznica M. R. Din 550.—; trijerji Din 2.000.— do 3.500.—; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200.—; robkači Din 900.—; sadni mlinci Din 1.400.— do Din 1.700.—; brzoparilniki Din 1.400.— do Din 2.800.—; kosilni stroji Din 2.000.—. Razen tega imamo na zalogi še vse vrste poljedelskih strojev in ognjavarne blagajne ter vse vrste semen, kot detelje, pese itd.

